

LIETUVOS VYRIAUSIAJAM ADMINISTRACINIAM TEISMUI

Žygimantų g. 2, LT-01102, Vilnius

Teikiama per EPP

Pareiškėjas: Seimo nariai:

Atsakovas: Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
Juridinio asmens kodas: 188603091
Adresas: A. Volano g. 2, LT-01124 Vilnius
El. paštas: smin@smm.lt
Tel.: (8 5) 219 1190

PAREIŠKIMAS

Dėl Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021-01-29 įsakymo Nr. V-157 „Dėl studentų, priimamų 2021 metais į aukštąsias mokyklas, norminių studijų kainų patvirtinimo“ teisėtumo ištyrimo

2021 m. vasario 11 d.

Vilnius

I. Faktinės aplinkybės

1. 2021-01-29 Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – Atsakovas arba Ministerija) ministrė Jurgita Šiugždinienė priėmė 2021-01-29 įsakymą Nr. V-157 „Dėl studentų, priimamų 2021 metais į aukštąsias mokyklas, norminių studijų kainų patvirtinimo“ (toliau - Įsakymas), kuriuo patvirtino studijų aukštųjų universitetinių ir koleginių studijų normines kainas¹ 2021 metams (**Priedas Nr. 1**). Įsakymas įsigaliojo 2021-01-30 dieną.
2. Įsakymu buvo padidintos norminės studijų kainos 2021 metams, lyginant jas su tomis, kurios buvo taikytos ankstesniais laikotarpiais, o taip pat buvo pakeistas studijų priskyrimas grupėms.
3. Šis Įsakymas buvo priiminėjamas po to, kai Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) 2021-01-27 nutarimu Nr. 53 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ (toliau – Nutarimas) (**Priedas Nr. 2**) buvo padidinti norminiai dydžiai. Būtent jais remiantis yra apskaičiuojama norminė studijų kaina, numatyta skundžiamame Įsakyme.
4. Įsakymas buvo priimtas 2021-01-29 dieną, nepaisant to, kad Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo įstatymo (toliau – Įstatymas) 83 str. 4 dalyje yra aiškiai nustatyta, kad „Normines atitinkamais metais priimamų studentų studijų kainas kiekvienais metais **iki**

¹ Norminė studijų kaina – dydis, rodantis maksimalią lėšų sumą, kuri gali būti skiriama iš valstybės biudžeto metams aukštosios mokyklos nustatytai studijų valstybės finansuojamoje studijų vietoje kainai apmokėti. (*Vyriausybės 2017-03-01 nutarimu Nr. 149 patvirtinto „Norminių studijų krypties arba studijų programų grupės studijų kainų apskaičiavimo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų studijų kainai valstybės finansuojamose vietose apmokėti skyrimo tvarkos aprašo“ 3 p.*)

sausio 15 dienos tvirtina švietimo ir mokslo ministras.“ Taigi, skundžiamas Įsakymas priimtas pažeidžiant įstatymo normą.

5. Įsakymo ir Nutarimo tvirtinimo metu buvo gautos tiek valstybės, tiek suinteresuotų asmenų grupių pastabos, kritikuojančios Ministerijos ir Vyriausybės ketinamus priimti teisės aktus. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos socialinės politikos grupės pažymoje (**Priedas Nr. 3**) teikiant komentarus dėl Nutarimo projekto buvo pritarta Lietuvos studentų sąjungos (LSA) (kartu su Lietuvos moksleivių sąjunga) ir Lietuvos universitetų rektorių konferencijos (LURK) pastebėjimui, kad siūlomi norminių studijų kainų padidinimai **gali neigiamai atsiliiepti studijų prieinamumui. Padidėjus norminėms studijų kainoms, tuo pačiu brangs studijos valstybės nefinansuojamas studijų vietas besirenkantiems studentams.** Be to, kaip pažymima Projekto lydimajame rašte, dėl ribotų finansavimo galimybių 2021 m. būtų sumažintas (lyginant su 2020 m.) valstybės finansuojamų studijų vietų skaičius universitetuose, o kolegijose valstybės finansuojamų studijų vietų skaičius nesikeistų. Pažymėtina, kad šios dvi aplinkybės gali užkirsti kelią įgyvendinti Vyriausybės programoje įtvirtintą siekį, kad *visi* norintys ir studijoms pasirengę žmonės turėtų sąlygas studijuoti, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos ir šeimos finansinės padėties. Buvo prašoma paaiškinti, kaip bus valdomos šios rizikos.
6. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išvadoje (**Priedas Nr. 4**) teigiama, kad Nutarimo projekto teikime nurodoma, kad Nutarimo projektą parengti paskatinusios aplinkybės – mažos norminės studijų kainos, taikomos valstybės finansuojamų studentų studijoms apmokėti, nepadengiančios realių studijų organizavimo išlaidų ir vienas iš mažiausių EBPO kontekste finansavimas, tenkantis vienai studijų vietai. **Tačiau iš pateiktos informacijos lieka neaišku, kokie konkretūs tikslai ir ilgalaikėje perspektyvoje planuojami pasiekti rezultatai būtų išspręsti priėmus Nutarimo projektą, kaip pagerės kokybiniai studijų srities rodikliai.** Taip pat nepateikiamas vertinimas, ar neišaugtų studentų skaičius, turinčių mokėti už studijas savo lėšomis, kas gali mažinti studijų prieinamumą.
7. Priimtas Įsakymas pirmiausia palies visus Lietuvos abiturientus, kurie ketina studijuoti aukštojoje tiek universitetinėje mokykloje, tiek kolegijoje. Kaip skelbiama Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (toliau – LAMA BPO) duomenys už 2020 metus, įstoti į šalies aukštąsias mokyklas 2020 m. siekė apie **13 516 asmenų**. Į universitetus ir kolegijas įstojo 11 320 arba 54,2 proc. šių metų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų abiturientų (2019 m. – 11 934 arba 54,3 proc.).²
8. Ministerijai priėmus Įsakymą dėl studijų norminių kainų padidinimo, **neišvengiamai bus didinamos studijų kainos universitetų ir kolegijų studentams, kurie mokysis mokamose studijose.** Tą pripažįsta ne tik LSA ir LURK aukščiau minėtame rašte, bet ir ir Ministerijos ministrė J. Šiugždinienė: „*J. Šiugždinienė pripažįsta, kad su šiais sprendimais brangs ir mokamos studijos. Ji akcentuoja, kad stipriausiai pasikeis tik socialinių mokslų krypties studijų kaina, t. y. kaina pakils nuo 1,5 tūkst. iki beveik 3 tūkst. Eur <...>*“³
9. Taigi akivaizdu, kad Įsakymas yra susijęs su tam tikrų visuomenės narių teisėmis ir pareigomis, todėl teismui yra svarbu iš esmės patikrinti šio Įsakymo teisėtumą ir pagrįstumą.
10. Kadangi, Pareiškėjo manymu, skundžiamas Įsakymas buvo priimtas, pažeidžiant Įstatyme įtvirtintą terminą iki kada jis galėjo būti priimtas, buvo neatsižvelgta į aukščiau pateiktas institucijų ir asmenų pastabas, darytina išvada, kad Įsakymas pažeidžia Viešojo administravimo įstatyme (toliau – **VAĮ**) įtvirtintus **įstatymo viršenybės** (VAĮ 3 str. 4 p.),

² <https://bakalauras.lamabpo.lt/2020-m-stojanciuju-skaicius-ir-ju-pasirengimas/>

³ <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/rektoriai-pritaria-studiju-kainu-didimui-studentai-pasigenda-aiskumo.d?id=86389391>

bei konstitucinėje jurisprudencijoje išplėtotus **teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos ir atsakingo valdymo** principus.

11. Pareiškėjas yra Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė. Pareiškėjas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – **ABTĮ**) 112 str. 1 d. teikia teismui pareiškimą ištirti skundžiamo Įsakymo teisėtumą remdamasis žemiau nurodytais argumentais.

II. Teisiniai argumentai

Dėl Įstatymo 83 str. 4 d. bei VAI 3 str. 4 d. įtvirtinto įstatymo viršenybės principo pažeidimo

12. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje pabrėžiama, kad įstatymo viršenybės principas yra vienas iš pagrindinių teisinės valstybės principų, be kita ko, taikomas ir įgyvendinant viešąjį administravimą (žr. 2012 m. kovo 9 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-140/2012). Įstatymo viršenybės principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti VAI išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais (VAI 3 str. 1 d. 1 p.). Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja reikalavimą, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2010 m. kovo 22 d., 2013 m. balandžio 2 d. ir kt. nutarimai).
13. Nagrinėjamoje situacijoje, įstatymų leidėjas įtvirtino aiškias Atsakovo veikimo taisykles, siekiant keisti studijų kainą. Viena iš tokių taisyklių yra Įstatyme įtvirtintas terminas, iki kurio Atsakovo ministras turi teisę nustatyti (keisti) normines studijų kainas. Šiuo atveju norminės studijų kainos 2021 metams galėjo būti nustatomos ne vėliau, kaip iki 2021-01-15 dienos. Tačiau Atsakovas Įsakymą priėmė tik 2021-01-29, o jis įsigaliojo kitą dieną, t. y. 2021-01-30. Vadinasi, norminės studijų kainos 2021 metams buvo nustatytos pažeidžiant Įstatymo 83 str. 4 d., o kartu pažeidžiant ir VAI 3 str. 4 p. įtvirtintą įstatymo viršenybės principą, kuris sako, kad „*Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais.*“
14. LVAT savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs būtinybę viešojo administravimo subjektams laikytis įstatymo viršenybės (teisėtumo) principo, nuroydamas, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu (turi remtis įstatymu ir atitikti jo reikalavimus), viešojo administravimo subjektų veikla turi būti vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, o bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją (ultra vires), pripažįstami neteisėtais (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. liepos 25 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I¹-2/2006; 2008 m. lapkričio 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2008; 2010 m. lapkričio 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-1486/2010; 2016 m. liepos 7 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. eA-1391-756/2016).
15. Viešojo administravimo subjekto priimto administracinio akto teisėtumo klausimas turi būti sprendžiamas taikant įgalinimų ribų kriterijų, o **plečiamasis valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas nėra galimas** (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 19 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A¹⁴-1052/2007; 2015 m. vasario 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1432-858/2015; 2017 m. birželio 7 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-825-492/2017).

16. Taigi, nustačius, kad viešojo administravimo subjektas - Atsakovas, priimdamas Įsakymą, viršijo savo įgaliojimų ribas (veikė *ultra vires*), nesilaikė Įstatymo, skundžiamas Įsakymas turi būti pripažįstamas neteisėtu.

Dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo

17. Be aukščiau paminėto įstatymo viršenybės principo pažeidimo buvo pažeistas ir teisėtų lūkesčių apsaugos principas.
18. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra kildinamas iš konstitucinio teisinės valstybės principo, atspindinčio Konstitucijos preambulėje ir įvairiuose straipsniuose (jų dalyse). Teisėtų lūkesčių apsaugos principas kaip atskiras teisinės valstybės principo elementas pirmą kartą formaliai pripažintas Konstitucinio Teismo (toliau – KT) 2001 m. gruodžio 18 d. nutarime, o vėliau nuosekliai plėtotas KT jurisprudencijoje.
19. Aiškindamas teisėtų lūkesčių apsaugos principą, KT ne kartą yra pažymėjęs, kad šis principas suponuoja valstybės taip pat valstybės valdžią įgyvendinančių bei kitų valstybės institucijų pareigą **laikytis valstybės priimtų įsipareigojimų**. Šis principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos (Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d., 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).
20. KT jurisprudencijoje iš esmės pripažįstama, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas iš esmės **gali riboti teisės aktų leidėjo laisvę bet kuriuo metu keisti nustatytą teisinį reguliavimą**. Pagal oficialiąją konstitucinę jurisprudenciją, konstitucinis teisėtų lūkesčių apsaugos principas – įstatymų leidėją saistantis principas.⁴
21. KT ne kartą yra konstatavęs, kad neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; šie konstituciniai principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius. Pagal Lietuvos Respublikos *Konstituciją* yra saugomi ir ginami ne visi iš bet kurio įstatymo ar kito teisės akto kylantys lūkesčiai, **bet tik tie, kurie kyla iš pačios Konstitucijos ar iš įstatymų bei kitų teisės aktų**, neprieštaraujančių *Konstitucijai*; tik tokie lūkesčiai gali būti laikomi teisėtais, tik tokie teisėti lūkesčiai yra saugomi ir ginami *Konstitucijos* (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, 2014 m. spalio 8 d. nutarimas). Įsipareigojimus įstatymų leidėjas paprastai prisiima nustatęs tam tikrą teisinį reguliavimą. Šiuo aspektu ne kartą konstatuota, kad valstybei tenka pareiga vykdyti tuos turinio pobūdžio įsipareigojimus, kuriuos ji prisiėmė **įstatymu**.⁵
22. Šiame kontekste svarbu pabrėžti, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas įstatymų leidėją ir kitus teisėkūros subjektus saisto tada, kai teisinio reguliavimo **pokyčiai yra nepalankūs ir pablogina individų teisinę padėtį**.⁶ Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra konstatavęs, kad „*neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise*“⁷

⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2013 m. spalio 10 d., 2003 m. sausio 24 d. nutarimai; 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas. *Teisės aktų registras*, 2014, Nr. 299

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas

⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2011 m. vasario 14 d. nutarimas. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 20-967; 2010 m. gruodžio 14 d., 2007 m. lapkričio 22 d., 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimai.

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2013 m. gegužės 30 d., 2013 m. gegužės 16 d., 2013 m. vasario 15 d. nutarimai.

23. Taigi aukščiau išdėstyta KT doktrina išskiria kelis teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo konstatavimo kriterijus:
- Pirma*, valstybė nesilaiko savo prisiimtų įsipareigojimų;
  - Antra*, pažeidžiami teisėti lūkesčiai kyla iš Konstitucijos ar įstatymo;
  - Trečia*, teisėtus lūkesčius pažeidžiantys teisinio reguliavimo pokyčiai yra nepalankūs tam tikriems asmenims.
24. Šiuo atveju, Pareiškėjo manymu, egzistuoja visos aukščiau nurodytos sąlygos, kadangi:
- Pirma*, Atsakovė, veikdama valstybės vardu, nesilaikė Įstatymu prisiimtos pareigos, normines studijų kainas patvirtinti iki konkrečios datos – sausio 15 dienos, o patvirtinusi šias kainas vėliau, sukūrė neapibrėžtumo situaciją, dėl ko būsiami studentai galėjo įgyti nepagrįstų lūkesčių, jog studijų kainos nedidės ir jie galės studijuoti prieš tai galiojusiomis sąlygomis;
  - Antra*, teisėtas lūkestis, kuris kyla visuomenei sužinoti apie pakeistas normines studijų kainas nustatytu laiku, t .y. iki einamųjų metų sausio 15 dienos, yra įtvirtintas Įstatyme;
  - Trečia*, skundžiamu Įsakymu nustatytas teisinis reguliavimas pažeidė būsimų studentų lūkestį į prieinamą jiems aukštąjį mokslą, nes šio reguliavimo pasėkoje jiems brangs aukštasis mokslas, o tai reiškia, kad Įsakymu nustatytas teisinis reguliavimas yra jiems nepalankus. Šioje vietoje galima pastebėti, kad priėmus Įsakymą, padidėjo norminės studijų kainos lyginant su tomis, kurios buvo patvirtintos 2020 metais. Pavyzdžiui, Pilotų nuolatinių studijų pirmosios pakopos universitete kaina 2020 metais nuo 15 234 Eur išaugo iki 16 604 Eur 2021 metais. Atitinkamai brango ir kitos studijos.
25. Visa tai lemia, kad buvo pažeisti visuomenės lūkesčiai, o, tai reiškia, ir teisėtų lūkesčių apsaugos principas.

Dėl atsakingo valdymo (gero administravimo) principo pažeidimo

26. Lietuvos Respublikos Konstitucija (žr., pvz., Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimą), ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (41 str.) įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą.
27. Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus; neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; šie konstituciniai principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendintos; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise.
28. LVAT praktikoje pažymima, kad: „*Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas, be kita ko, įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą (žr., pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo*

2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015). Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus (vykdydamos valdžios funkcijas), **privalo dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktu nuostatų.**⁸ Kaip jau akcentuota, kad priimant Įsakymą nebuvo laikytasi Įstatymo 83 str. 4 d.

29. KT savo jurisprudencijoje yra pasisakęs dėl atsakingo valdymo principo taikymo aukštųjų mokyklų veiklos teisinio reguliavimo sferoje nurodydamas, kad “<...> nustatydamas ir keisdamas nustatytuosius mokslo ir studijų institucijų teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybės standartus, taip pat nustatytąsias priemones, įgalinančias vertinti studijų ir jų vykdymo kokybę, jų atitiktį nustatytiesiems aukštojo išsilavinimo kokybės standartams, inter alia periodiškai taikomas studijų kokybės vertinimo priemonės, įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos, inter alia konstitucinių teisinės valstybės, **atsakingo valdymo principų** suponuojamų reikalavimų, inter alia reikalavimo nenustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį būtų reikalaujama neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*), reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis* – pakankamą laikotarpį nuo įstatymo, kuriuo nustatomi tokie nauji standartai, tokios naujos priemonės, oficialaus paskelbimo iki jo įsigaliojimo (taikymo pradžios), per kurį inter alia aukštosios mokyklos galėtų tinkamai pasirengti įgyvendinti iš jo kylančius pakitusius reikalavimus studijų ir jų vykdymo kokybei. Priešingu atveju būtų ne tik nepaisoma konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, bet ir netinkamai įgyvendinta inter alia Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalies suponuojama įstatymų leidėjo pareiga reguliuoti aukštųjų mokyklų veiklą taip, kad būtų užtikrinta aukštojo mokslo kokybė, taip pat būtų pažeista aukštųjų mokyklų teisė nustatyti mokslo ir studijų tvarką, studijų programas, nesudaryta prielaidų veiksmingai įgyvendinti jų misiją rengti aukštąjį išsilavinimą įgijusius įvairių sričių specialistus ir joms tenkančią atsakomybę už aukštojo mokslo kokybę, taigi būtų nepaisoma pagal Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalį aukštosioms mokykloms laiduojamos autonomijos; atitinkamai būtų nepaisoma ir Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies, pagal kurią valdžios galias riboja Konstitucija.” (KT 2018-06-19 nutarimas).
30. Be to, KT yra ne kartą akcentavęs, kad studijų kainos turi būti racionalios ir pagrįstos, o asmenims turi būti užtikrintas aukštojo mokslo prieinamumas: “*Taip pat pabrėžtina, kad šios kainos turi būti racionaliai pagrįstos, jos negali sudaryti prielaidų pažeisti konstitucinį aukštojo mokslo prieinamumo pagal sugebėjimus principą, Konstitucijoje įtvirtintus socialinės darnos, teisingumo imperatyvus, didinti socialinę atskirtį.*” (KT 2008-03-20 nutarimas).
31. Taigi šiuo konkrečiu atveju, nebuvo laikomasi atsakingo valdymo (gero administravimo) konstitucinio principo, kadangi pavėluojant priimti Įsakymą dėl norminių studijų kainų patvirtinimo, buvo sumažintos galimybės suinteresuotiems asmenims tinkamai pasirengti teisinio reguliavimo pakeitimams (didėjančioms studijų kainoms), o tai prieštarauja aukščiau minėto KT nutarimo išaiškinimams.
32. Be kita ko, Atsakovas, priimdamas skundžiamą Įsakymą, neužtikrino atsakingo valdymo principo įgyvendinimo, kadangi **nepagrindė savo sprendimo**. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išvadoje dėl Nutarimo, kuris buvo priimamas kartu su Įsakymu, nurodoma, kad „*nepagrįsta, kodėl keičiamas kai kurių studijų kryptių priskyrimas studijų grupėms, kodėl kai kurios studijų kryptys siūlomos priskirti skirtingoms grupėms. Pavyzdžiui, medicinos studijų kryptis ir veterinarijos mokslo studijų kryptis, buvusios vienoje grupėje (nustatytas koeficientas 2,47), išskiriamos ir siūlomi nustatyti nauji koeficientai atitinkamai 3,26 ir 5,4. Nepagrįsta, kodėl veterinarijos mokslų studijų krypties*

⁸ LVAT 2021-01-06 nutartis administracinėje byloje Nr. eA-5047-756/2020

koeficientas padidinamas net 2,19 karto.“ Atitinkamai, Nutarime patvirtinus didesnius koeficientus, kilo poreikis ir Įsakyme didinti atitinkamų studijų normines kainas. Tai suponuoja išvadą, kad Įsakymas buvo priimtas neesant racionalaus pagrindimo.

33. Šioje vietoje galima išvesti analogiją su KT formuojama atsakingo valdymo doktrina tvirtinant valstybės biudžetą, kur KT nustato, kad Vyriausybė, teikdama Seimui valstybės biudžeto projektą, privalo jame nurodytas pajamas ir asignavimus pagrįsti visuomenės ir valstybės reikmių bei galimybių įvertinimu; ši informacija turi būti vieša (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas). **Tai, be kita ko, reiškia, kad visuomenei turi būti nurodomi konkretūs kriterijai, kuriais grindžiamas valstybės ekonominės, finansinės padėties įvertinimas, lemiantis valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų planavimą bei galimą poreikį atitinkamai keisti joms įtakos turinčius įstatymus, ypač nustatančius pareigas ar apribojimus asmenims** (Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas).
34. Akivaizdu, kad skundžiamas Įsakymas buvo priimtas nepagrindus studijų grupių apjungimo ir skirtingų norminių kainų joms nustatymo, o tai dar kartą leidžia įsitikinti tuo, kad Įsakymu buvo pažeistas atsakingo valdymo principas.

III. Procesiniai klausimai

35. Pareiškėjas pageidauja bylą nagrinėti rašytinio proceso tvarka.
36. Pareiškėjas bylą ves be advokato.
37. Pareiškėjui skirtus procesinius dokumentus prašome įteikti elektroninių ryšių priemonėmis – per paskyrą Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale.

IV. Pareiškimo dalykas

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 112 str., 117 str. 1 d. 2 p. ir 118 str., Gerbiamo Teismo prašome:

- 1) **Ištirti skundžiamo Įsakymo atitiktį Įstatymo 83 str. 4 d., VAI 3 str. 4 p. įtvirtintam įstatymo viršenybės principui bei konstituciniams teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių apsaugos ir atsakingo valdymo (gero administravimo) principams;**
- 2) **Skundžiamą Įsakymą pripažinus neteisėtu, nustatyti, kad pripažintas neteisėtu jis negali būti taikomas nuo jo priėmimo dienos.**

PRIDEDAMA:

- 1) 2021-01-29 įsakymo Nr. V-157 „Dėl studentų, priimamų 2021 metais į aukštąsias mokyklas, norminių studijų kainų patvirtinimo“ ir jo priedo kopija.
- 2) 2021-01-27 Vyriausybės nutarimo Nr. 53 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ kopija.
- 3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos socialinės politikos grupės pažymos kopija.
- 4) Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išvados kopija.

Pagarbiai

Pareiškėjai Lietuvos Respublikos Seimo nariai